

Аннотация

В статье идет речь о значении цвета в вышиванке как важном символе украинской нации.

Ключевые слова: цвет, значение, культура, вышивка.

УДК 712:7.012

К.І. Здравчева

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища,

Г.О. Осиченко

д. арх., професор кафедри дизайну архітектурного середовища,

Полтавський національний технічний університет

імені Юрія Кондратюка (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ ДИТЯЧИХ ІГРОВИХ ПРОСТОРІВ У МІСТАХ

Анотація. У статті визначені особливості проектування дитячих ігрових просторів у містах, що визначаються принципами і відповідними прийомами проектування.

Ключові слова: ігрові простори для дітей, місто, інклюзивне ігрове середовище.

Постановка проблеми та актуальність теми. Розвиток дитини багато в чому залежить від предметно-просторового середовища, що оточує його і різними способами впливає на всі аспекти його розвитку: культурний, фізичний і моральний. В силу своєї специфіки ігрове середовище дітей повинне бути об'єктом пильної уваги архітекторів і дизайнерів, які при проектуванні дитячих ігрових зон, повинні спиратися на дослідження педагогів, психологів, медиків і ергономістів, що дозволяє уникати серйозних помилок, здатних завдати шкоди дитині. Міське середовище повинно стати місцем безпечного, здорового розвитку дитини. На сьогоднішній день в Україні приділяється мало уваги цій проблемі як в теоретичному, так і в практичному плані, що і визначає актуальність теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Проведене дослідження є складовою частиною плану НДР кафедри дизайну архітектурного середовища ПолтНТУ з наукової теми «Проблеми гуманізації міського середовища».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчалися нормативи і вимоги до проектування дитячих майданчиків у житлових дворах, що склалися

в радянський період. Розглядалися рекомендації щодо проектування зон дитячого відпочинку (А. Григор'єв, В. Горохов, Н. Крижанівська, І. Родічкін та ін. [1-5]). Вивчався закордонний досвід проектування дитячих ігрових зон [6-7] та сучасні уявлення щодо вимог до гармонійного розвитку дитини [8-10]. Типологія і вимоги до формування дитячих ігрових просторів потребують оновлення на сучасному етапі проектування з урахуванням накопичених знань з психології, фізіології і виховання дитини.

Мета статті – визначити особливості проектування дитячих ігрових просторів у містах.

Застосовані методи дослідження: аналіз літературних джерел, аналіз вітчизняної і закордонної проектної практики, синтез та систематизація інформації.

Виклад основного матеріалу. Проведено дослідження виявило тенденції в розвитку дитячих ігрових зон у містах, особливості та різні підходи до їх формування [11]. Також з точки зору перспективи наступних досліджень ігрові простори для дітей у місті відокремлені серед всіх міських просторів як об'єкти проектування і дослідження, визначено їх масштабно-ієрархічний рівень. На сьогодні слід говорити про поняття системи дитячих ігрових просторів міста як сукупності невеликих просторів, призначених для ігор, розваг, фізичних вправ, культурно-просвітницьких занять та художнього виховання дітей в оточуючому міському середовищі. Дитячі ігрові простори міста розглядаються як системний міський об'єкт, що має відповідні масштабно-ієрархічні рівні, котрі відповідають розмірам дитячих ігрових просторів, значенню їх в структурі міста, складу функціональних зон та ступеню досяжності населення. Виділяються декілька рівнів міських ігрових просторів для дітей:

Макрорівень: загальноміський парк дитячого відпочинку як окремий елемент чи як складова загальноміського поліфункціонального парку відпочинку; загальноміські спеціалізовані дитячі парки; унікальні спеціалізовані дитячі парки за межами міста (від 3-5 га до 250 га). Наприклад, дитячий парк у місті Суми; дитячий зоопарк у Берліні; національний дитячий парк в Йокагамі, Японія; Діснейленди у Франції, США; Ефтелінг - парк в містечку Каатшовел, Нідерланди.

Мезорівень: дитячі ігрові зони районного значення; спеціалізовані дитячі сквери; містечка дитячого відпочинку у міських районах. Зони середніх розмірів (1- 3 га) мають широке розповсюдження в Швеції, США, Європі, Росії та Україні;

Мікрорівень: невеликі дитячі ігрові майданчики локальних просторів: в житлових дворах, біля громадських споруд, на вулицях, набережних, бульварах та на території мікрорайонних садів.

Визначено і сформульовано наступні принципи формування дитячих ігрових просторів: *принцип відповідності, функціональності, безпеки і екологічності, інклюзивності та естетичності.*

Принцип відповідності на об'єктному рівні визначає відповідність ігрового простору і ігрового обладнання вимогам біопсихологічного, фізичного та когнітивного розвитку дітей, їх антропометричним даним. На містобудівному рівні принцип полягає у залежності характеру і типу ігрового простору (його розміру, функціонального зонування, предметного наповнення та образного вирішення) від масштабного рівня об'єкта, розміщення в структурі міста, та локальних факторів, що характеризують конкретну містобудівну ситуацію (рис. 1-4). Проаналізувавши психофізіологічні і психобіологічні особливості дітей різного віку, ми можемо зробити висновок, що існує, як мінімум, 4 вікових групи, діти яких відрізняються своїм сприйняттям навколошнього середовища, потребами фізичного і психічного розвитку. Це: перша група - діти 1-2 роки, друга група - 2-3 роки, третя група - 3-6 років, четверта група 6-10 років. Особливості, які потрібно враховувати при проектуванні дитячих ігрових зон, різних вікових груп: 1-2 роки – потреба у розвитку тактильного пізнання, розвитку рухової активності. 2-3 роки – потреба розвитку фізичної активності, сили рук і ніг. 3-6 роки – потреба розвитку зорового сприйняття і практичного мислення, адаптація до дорослого життя. 6-10 років – потреба розвитку саморегуляції, активний розумовий розвиток. Визначені особливості формують характер і тип ігрового простору для дітей різних вікових груп, відповідний вибір тем, матеріалів і обладнання для ігор.

Принцип функціональності на об'єктному рівні визначає залежність видів функціональних зон просторів, типів ігрового обладнання функціональним і ігровим процесам, котрі проектируються на даній території. На містобудівному рівні принцип визначає функціональну спеціалізацію ігрових просторів в міській системі та появу спеціальних і унікальних ігрових просторів.

Принцип безпеки і екологічності передбачає створення максимально безпечної середовища для відпочинку дітей, котре складається з безпечної для дитини предметного і ігрового обладнання, безпечних конструктивних рішень структурних елементів ігрового середовища. Використовуються екологічно чисті матеріали, простори максимально озеленяються, створюється і забезпечується чисте повітря, ґрунт та водойми в межах простору і прилеглих територій, нівелюються негативні локальні кліматичні умови.

Особливості розвитку дитини 1-2 роки	Вимоги до формування ігрового середовища	Приклади
-Потреба в русі і переміщенні	Розміри ігрових просторів невеликі, принцип підбору обладнання економічність і безпека, мобільність.	
-Перехід на прямоходіння	Використання качалок і обладнання для балансування.	
-Розвиток предметно-орудійної діяльності.	Використання поверхонь підлоги з яскраво вираженою текстурою	
-Звільнення руки для маніпуляцій з предметами.		
-Потребують допомоги дорослих.		
-Потребують частого харчування.		
-Відбувається розвиток саморегуляції рухових дій.	Ігровий простір повинен розміщуватися на сонці і в півтіні (50% на 50%), необхідний також навіс для захисту від сонячного і дощу.	
-Для запобігання плоскостопості необхідно ходити босоніж.	Наявність предметів, які можна переміщувати і брати в руки.	
- Корисна пішохідна активність.		
-Середовище в цілому не сприймають.	Ігровий простір повинен бути суміщені з обладнанням для дорослих. На ігрових майданчиках встановлюються спеціальні покриття з фактурною поверхнею або ділянки з природними матеріалами (галька, пісок, газон) для ходьби босоніж.	
- Тактильний контакт.		
- Не розрізняють відтінки кольорів.		
-Не потребують спілкування з однолітками.		

Рис.1. Вплив психобіологічних особливостей розвитку дитини на формування ігрового середовища в містах.

Вікова група 1-2 роки

Вимоги до формування приватного середовища	Приклади
Особливості розвитку дитини 2-3 роки	<p>-Збільшується різноманітність маніпуляцій.</p> <p>-Характерні ігри: рухливи ігри, стоячні ігри,творчі ігри.</p> <p>-Формується незалежність зорових і ручних рухів.</p> <p>-Потреба в іграх, які вимагають фізичного навантаження.</p>
Активація	<p>Установка спеціальних симностей з маленькими деталями, які можна діставати.</p> <p>Видлення площин для малювання. Лаконічна організація ігрового простору для зручного вивчення навколошнього середовища. Принцип підбору обладнання пізнання.</p>
Комунікація	<p>Дитячий парк Сан-Паулу. Яскраво виражена фактура</p>
Спільнота і взаємодія	<p>Використання яскравих кольорів і різних відтінків в обладнанні та на підлозі.</p> <p>Наявність зелених насаджень, які будуть давати тінь. Наявність різних предметів, безпечних для дитини, які можна рухати, кидати, складати з них конструктор.</p> <p>Використання природних елементів.</p>
Фізичний подвиг	<p>Дитячий мобільний ігровий майданчик США</p>
Рис.2. Вплив психобіологічних особливостей розвитку дитини на формування ігрового середовища в містах.	<p>Дитині у віці 2-3 роки потрібно спілкування з дорослими і дітьми свого і більш старшого віку.</p> <p>Майданчик повинен бути з обладнанням для дірослих.</p> <p>Використовується різне обладнання для різних вікових груп.</p> <p>-Середовище в цілому не сприймають.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тактильний контакт. - Не розрізняють відтінки кольорів. -Не потребують спілкування з однолітками. <p>Безпене ігрове обладнання, заскраплюю текстурою</p> <p>Леголенд. Колонія.</p> <p>Вікова група 2-3 роки</p>

Вимоги до формування ігрового середовища	Приклади
<p>Особливості розвитку дитини 3-5 років</p> <ul style="list-style-type: none"> -Когнітивний розвиток, засвоєння норм поведінки. -Інтереси-конструкторські ігри, розвиток практичного мислення. -Удосконалюється координація рухів. -Потреба в спортивних іграх, освоєння велосипеда. 	 <p>Ігрове середовище розділяється на окремі тематичні майданчики - зони. Майданчик спортивний, ігровий майданчик, наявність науково - пізнавальної зони. Наявність доріжок для велосипедів.</p> <p>Принцип підбору обладнання-трансформація.</p>
<p>Aktivnosti</p>	 <p>Наявність ігрових предметів, які сприяють розвитку образотворчої діяльності.</p> <p>Використання обладнання, якому властиво трансформація і мобільність. Наявність живого куточка. Наявність природних елементів, які лаконічно вписані в ігрове середовище.</p>
<p>Cimpnijatka i mišanha</p>	 <p>Наявність ігрового простору, призначений для дітей різних вікових категорій, для адаптації дитини в соціумі.</p> <p>Наявність спеціального обладнання для вправ спрямованих, на розвиток м'язів-турніки, сходи.</p> <p>Установка різних батутів для дітей.</p>
<p>Fizynnyi posibnyk</p>	 <p>Майданчик для дітей різного віку. Спортивний парк. Фізична діяльність.</p> <p>Вікова група 3-5 роки</p>

Рис.3. Вплив психобіологічних особливостей розвитку дитини на формування ігрового середовища в містах.

Особливості розвитку дитини 6-10 років	Вимоги до формування ігрового середовища	Приклади
<ul style="list-style-type: none"> -Розвинені спритність, координація, рівновага, сила. -Спортивні ігри: футбол, баскетбол, волейбол. -Інтерес до розвиваючих ігор. -Дидактичні ігри - збагачення природно - наукових знань. 	<p>Наявність обладнання спортивних майданчиків для занять футболом і баскетболом. Рекомендується простір організувати як єдиний комплекс із зонуванням.</p> <p>Принцип підбору обладнання - активний фізичний розвиток.</p>	 <p>Тематичний майданчик Центральний парк, Нью Йорк</p>
<ul style="list-style-type: none"> -Перебудова пізнавальних процесів. -Довільність в увазі, сприйняті, пам'яті. -Розвиток саморегуляції, навчання управлінню своєї поведінки. -Перехід від наочно-образного мислення до словесно-логічного. -Розвиток рефлексії. 	<p>Використання яскравих кольорів.</p> <p>Використання різноманітної колірної гами.</p> <p>Наявність обладнання для розвитку м'язів і загального фізичного розвитку.</p> <p>Правильне обладнання ігрового середовища для активного розумового розвитку.</p>	 <p>Обладнання для тренування координації, і різних м'язів тіла. Дитячий майданчик у вигляді річки. Вісбаден(Німеччина).</p>
<ul style="list-style-type: none"> -Період зростання дитини, коли активно ростуть і вдосконалюються всі органи. -Тривале сидіння за партою в цей період провокує остеохондроз, скolioз, кіфоз, лордоз. 	<p>Для запобігання розвитку таких хвороб як: скolioз, кіфоз, остеохондроз на майданчику облаштовують спеціальне обладнання та покриття для заняття лікувальною фізкультурою (ЛФК.)</p>	 <p>Обладнання для активного фізичного розвитку Парк в Вашингтоні</p>

Рис. 4. Вплив психобіологічних особливостей дитини на формування ігрового середовища в містах. Вікова група 6 -10 роки

Принцип інклюзивності полягає у досяжності ігрових просторів для дітей з обмеженими фізичними можливостями, що потребує використання пандусів і схилів замість сходів, відповідного обладнання та можливості проїзду інвалідних візочків. Принцип потребує використання прийомів універсального дизайну.

Принцип естетичності полягає у створенні гармонійного і естетично привабливого ігрового середовища за допомогою використання різноманітних художніх засобів і композиційних прийомів. Найбільш суттєвими композиційними засобами виступають колір, єдиний стиль предметного наповнення і антуражу, масштабність, природні матеріали і природні компоненти.

Основні рекомендації до формування природних ландшафтів ігрових зон включають: формування різноманітності мікроландшафтів (лісу, полів, гір, водойм, струмків); необхідність відмови від плодових дерев та дерев, що мають плоди; відмова від рослин з отруйним листям та плодами; використання яскравих кольорів рослин; створення сюрпризів – зелених лабіринтів та фонтанів – обманок.

Висновки. Основними факторами формування дитячих ігрових просторів є ігрова діяльність дітей, що реалізує їх потреби у фізичному, розумовому і соціальному розвитку. Особливості проектування дитячих ігрових просторів у містах визначаються принципами: *відповідності, функціональності, безпеки і екологічності, інклюзивності та естетичності*. Диференціація ігрових просторів на 4 вікові групи виступає головною особливістю їх проектування. За підсумками дослідження визначено і інші особливості проектування міських ігрових зон для дітей, які полягають у наступному: а) ігрові простори для дітей не підлягають укрупненню і потребують формування системи взаємопов'язаних невеликих за площею зон і майданчиків, рівномірно розміщених по всій сельбіщній території міста. Це пов'язано з необхідністю пішохідної досяжності просторів для дітей, можливістю забезпечення потреб дітей на невеликих територіях, масштабних їх антропометричним даним; б) необхідності розміщення майданчиків відпочинку дорослих в межах фізичного і візуального контролю за ігровими просторами для дітей ясельної групи; в) необхідності диференціації ігрового обладнання та розділення ігрових зон на території ділянки за віковими групами дітей; г) досяжності ігрових просторів для дітей з обмеженими фізичними можливостями; д) визначальній ролі кольору, стилю ігрового обладнання і антуражу в формуванні образного вирішення ігрових просторів; е) необхідності активного використання арт-інсталяцій та ігрових інсталяцій на території дитячих ігор.

Література

1. Горохов В. Парки мира / В. Горохов, Л. Лунц. – М.: Стройиздат, 1985. – 328 с.
2. Агде Г. Проектирование детских игровых площадок / Агде Г., Нагель А., Рихтер Ю. – М.: Стройиздат, 1988. – 88 с.
3. Григорьев А. Проектирование. Детские игровые площадки: Уч. пособие / А. Д. Григорьев. – Магнитогорск: МаГУ, 2012. – 234 с.
4. Маслова А. Значение игры в развитии ребенка / А. И. Маслова. – М: Просвещение, 1994. – 123с.
5. Краткий справочник архитектора: Ландшафтная архітектура / Под ред. Родичкина И. – К. Будивельник, 1990. – 336 с.
6. Inclusive playgrounds/ 7 principles of Inclusive playground design [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inclusiveplaygrounds.org/> (дата доступу 28.11.2015).
7. Play-scapes [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.play-scapes.com/> (дата доступу 12.4.2015).
8. Безруких М. М. Психофизиология ребенка / М. М. Безруких, Н. В. Дубровинская. // Издательство Московского психологического института; Воронеж: Издательство НПО “МОДЭК”, 2005. – №2. – С. 496.
9. Вялов С. С. Норми в педіатрії / С. С. Вялов. // МЕДпрес-інформ. – 2015. – №7. – С. 192.
10. Зінченко В. П. Основи ергономіки / В. П. Зінченко, В. М. Муніпов. // МДУ. – 1979. – 316 с.
11. Осиченко Г.О. Сучасні тенденції в формуванні дитячих ігрових просторів у містах / Г.О. Осиченко //Zbior artykułów naukowych/ Z40 Konferencji Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej “Współczesne tendencje w nauce i edukacji” (30/01/2016-31/01/2016). – Warszawa: Wydawca:Sp.z o.o. “Diamond trading tour”, 2016 – с. 35-41.

Abstract

The article features the design of children's play space in cities discovered that determined the relevant principles and methods of design.

Keywords: playing space for children, city, inclusive gaming environment.

Аннотация

В статье определены особенности проектирования детских игровых пространств в городах, которые определяются принципами и соответствующими приемами проектирования.

Ключевые слова: игровые пространства для детей, город, инклюзивная игровая среда.